

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Oslo 31.08.2022

INNSPILL TIL DYREVELFERDSMELDING

Innledning

Stiftelsen Norsk Mat (Norsk Mat) er positiv til at Landbruks- og matdepartementet (LMD) skal fremme en ny dyrevelferdsmelding. Tidsfristen er meget stram. Til tross for det, må en ny dyrevelferdsmelding være basert på fakta. Vi vet at innen dette temaet er den gjennomsnittlige forbrukerkunnskapen svak. Dermed vektlegges i større grad emosjonelle faktorer i stedet for at fakta definerer hva som er god dyrevelferd i Norge. (Definisjonsmakten er dermed forskjøvet og husdyrholdet blitt i større grad personifisert)

Fem konkrete forslag til bedre dyrevelferd

1. KSL

Kvalitetssystemet i landbruket (KSL) er næringens felles verktøy for internkontroll og ivaretar helheten på den enkelte gård. Hele 99,8% av bøndene bruker dette verktøyet som er anerkjent av både Mattilsynet og Arbeidstilsynet. KSL er det raskeste verktøyet for å innføre konkrete tiltak som gjelder for hele eller deler av næringen inkludert opplæring. Stiftelsen er positiv til Dyrevelferdsprogrammer (DVP) og oppfølging fra veterinær. Bondens arbeidsmiljø påvirker også i stor grad dyrevelferd. Dette aspektet inngår ikke som en del av DVP, men som en naturlig del av KSL. Derfor er det svært viktig at bondens velferd og helhetsspektivet synliggjøres i en dyrevelferdsmelding: Det blir ikke god dyrevelferd uten en god og trygg bonde med nok tid sammen med dyra sine. Det er essensielt at en stortingsmelding peker på KSL som en naturlig del av løsningen for norsk dyrevelferd.

Bonden kan dele KSL-status med aktuelle avvik til sine rådgivere eller veterinær slik at de sammen kan arbeide for å forbedre produksjon, økonomi, bondens arbeidsplass og dyras velferd på den enkelte gård. Dette er en løsning som må bevisstgjøres i hele næringa og som er i tråd med målet om verdens beste landbruk og dyrevelferd!

2 . Nyt Norge

Forbrukeren må kunne velge mat som har ulike kvaliteter. Merkeordninger er i en slik sammenheng essensielt. For å lykkes med en merkeordning må følgende være på plass:

- a. Må dekke et behov hos forbruker og produsent. Dette behovet vil sannsynligvis øke framover når yngre, bevisste forbrukere skal stå for familiens matinnkjøp.
- b. Enkle, klare krav forbrukeren forstår. Budskapsutformingen kan ikke bære preg av fagspråk.
- c. Må være transparent og kontrollerbar. Betyr en form for oppfølging og revisjon.
- d. Eierne må ha tillit. Kommersielle aktører har liten tillit som eier av merkeordninger.
- e. Langsiktig finansiering. Å bygge opp en merkeordning tar både tid og mye penger.
- f. Kommunikasjonsstrategi. Enkleste dersom det er noe substansielt å kommunisere.

Stiftelsen Norsk Mat finner det lite hensiktsmessig å etablere en ny dyrevelferdsmerkeordning rettet mot forbruker. Både fordi det foregår prosesser i EU som vil påvirke mulighetene for merkeordninger i Norge, fordi dette vil være svært kostbart og fordi vi allerede har en merkeordning i Nyt Norge som er koblet til et dokumentasjonssystem gjennom KSL:

Verdikjeden i landbruket har valgt KSL som felles nasjonalt verktøy for å dokumentere internkontrollen på gården. Dyrehelseprogrammene (DVP) er knyttet opp til KSL. Gyldig KSL er en forutsetning for at en leverandør kan benytte opprinnelsesmerket Nyt Norge, en merkeordning som er 13 år gammel og har en forbrukerkjennskap på hele 93%.

Stiftelsen Norsk Mat er i starten på et prosjekt der vi ser på muligheten for å videreutvikle merkeordningen mht å differensiere og digitalisere Nyt Norge med KSL som basis. Vi ser i retning av å differensiere f.eks produksjonsform, enkelte hovedbestanddelene i maten, bruk av opprinnelsesmerking på restauranter eller også ikke-spiselige produkter. Når spørsmål om nytt dyrevelferdsmerking reises, er det naturlig at det pekes på Nyt Norge fordi denne merkeordningen oppfyller de krav som skal til for å lykkes.

Merket har en sterk posisjon som ikke vil svekkes om ordningen og kommunikasjonen rundt endringer utvikles. Det forutsettes at det foreligger forbrukerundersøkelser før iverksettelse. Stiftelsen oppfatter at Nyt Norge er norsk verdikjedes svar på å fremme de konkurransefortrinn norsk landbruk har i dag ut mot forbruker.

I videre arbeid med dyrevelferdsmerking tilknyttet Dyrevelferdsmeldingen vil vi anbefale at man tar utgangspunkt i dette prosjektet og ser på hvordan Nyt Norge kan differensieres og videreutvikles innenfor norske regler forankret ute hos den enkelte bonde gjennom KSL.

3. Utestengesregister

Svært få bønder blir avskiltet som bønder og taper retten for å holde dyr. Imidlertid har vi noen eksempler der bonden fortsetter sin virksomhet ved å opprette ny selskapsform, gjerne et AS i andre familiemedlemmers navn. Dette er først og fremst et problem for dyrene, for generell rettsfølelse at slike vedtak om aktivitetsnekt fra Mattilsynet ikke har effekt, og et stort omdømmeproblem for aktuell varemottaker og næringa generelt. I likhet med Register for utestengte studenter, RUST som Kunnskapsdepartementet har utarbeidet, foreslår vi et tilsvarende register med utestengte bønder. Da oppnår vi at bønder som har fått aktivitetsforbud fra Mattilsynet, ikke kan omgå dette.

4. TILDA

Det er mange aktører i landbruksnæringen som skal inn på gården for å kontrollere, inspisere, revidere etc. Det offentlige v/Brønnøysundregisteret har utviklet en besøkslogg «Tilda» som et felles verktøy som gir oversikt over hvem som faktisk fysisk har vært på gården. Stiftelsen Norsk Mat har tilgang til «Tilda» fordi vi anses som ikke-kommersielle i vårt oppdrag med KSL-revisjoner. Ulempen med «Tilda» er at den pt ikke omfatter besøk på enkeltmannsforetak. Dette er Brønnøysundregisteret klar over og har uttrykt at det vil de teknisk tilrettelegge for uten at vi vet hvor høyt dette er prioritert. Som et tiltak og forslag til dyrevelferdsmeldingen, er en slik besøkslogg gjennom «Tilda» inn i KSL en styrke. Dette er et verktøy som vil gi en oversikt over hvilken aktør som har vært på gården og når de var der. Dette vil kunne identifisere gårder med husdyrproduksjon som ikke har hatt besøk på lang tid, og kan være til hjelp for mer risikobaserte revisjonsbesøk og forebygge eller avdekke akutt eller kronisk dårlige dyrehold som har gått «under radaren».

Vennlig hilsen
Stiftelsen Norsk Mat

Nina Sundqvist
administrerende direktør